

Kraakers

Kajsa Philipsson

2012

Innehåll

Lång historia av ockupationer	3
Kriminaliserandet av ockupationer	3
Fängelser för asylsökande	4
Den slocknade feministiska lågan	4

Det är mycket praktik och lite snack inom den holländska anarkiströrelsen. Men så har de också en 30 årig historia av husockupationer i Amsterdam.

En tradition som nu kriminaliseras.

Red Light District, röka på och Van Gogh-museet. I denna ordning bockar vanligtvis besökare i Amsterdam av sin to do-lista. Tyvärr...

Jag har bott i den här staden i två år. Bortom det turistiga, är Amsterdam också en stad som i 30 år haft en imponerande ockupationsrörelse. Rörelsen som jag nu har glidit in i lever dock på både gamla och tynande meriter. Den första oktober 2010 kom det hårda slaget, ett lagförslag trädde i kraft som gjorde det olagligt att ockupera. Jag tror att den långa ockupationstraditionen som funnits här, både på gott och ont, har satt sin djupa prägel på den radikala vänstern i Amsterdam. Här finns till exempel intressanta jämförelser att göra med den svenska aktiviströrelsen.

Lång historia av ockupationer

Ockuperandet började redan på sjuttioalet. Det var en blandning av politiskt medvetna ockupanter som satte sig emot en omöjlig bostadsmarknad och människor som bara ville ha någonstans att bo. Men framförallt var tomma hus lättillgängliga. På åttioalet började politiker se ockupationsrörelsen, med tusentals ockuperade hus, som ett problem. Tyngre polisrepression följde. Men hård militant kamp skapade framgångar som fördelaktiga lagar och hyreskontrakt. Interna konflikter och allt tyngre polisivåld ledde dock till sist till att antalet ockupanter, och ockuperade hus, dalade successivt till där vi är idag, med ett fyrtiotal hus och sällsynta ockupationsaktioner.

Fram till den första oktober 2010 var det delvis lagligt att ockupera ett hus. En vanlig aktion gick till så här: en person med kunskap om hur man bryter upp en dörr bröt, med assistans av en annan person, upp låset till huset och satte samtidigt in ett nytt lås. Detta var olagligt. Därför behövdes en större grupp människor som skydd mot polisivåld och för att skymma sikten så att brytaren inte skulle kunna identifieras. Sedan gick en grupp människor in i huset medan resten och en poliskommunikatör stannade utanför. Två poliser fick sedan komma in i huset och se att det inte hade bebotts eller varit under reparation på minst ett år. Då var ockupationen laglig. Hade man kommit så långt som ett okej från polisen, då var det bara våld och hot om våld från husägaren kvar att se upp för. En researchgrupp kollade för säkerhetens skull upp lite bakgrundsfakta om husägaren innan ockupationen för att minska risken för allvarliga attacker. Det hände bland annat att husägare betalade människor för att med till exempel baseballträn spöa skiten ur ockupanterna. Därför slutade man också ockupera i Red Light District och andra ställen där det var hög sannolikhet att ägaren var en del av den organiserade brottsligheten. Bara genom en rättegång kunde husägaren få det ockuperade huset tillbaka, om denne kunde bevisa att huset skulle bebos eller renoveras.

Kriminaliserandet av ockupationer

Idag är det helt olagligt att ockupera, med en straffskala på upp till fyra år som dock aldrig använts. En ockupation går i princip till på samma vis som förut, med skillnaden att polisen inte kommer in i huset och kollar. Alla hus som är ockuperade ska vräkas, var tredje månad vräks upp emot tjugo hus på samma dag. Och de hus som ockuperas efter den nya lagen vräks ofta tidigare än så, även om det fortfarande är betydligt lättare att ockupera i Holland än i Sverige. De stora städerna drabbas hårdast av vräkningar, medan de ockuperade husen i de mindre städerna och byarna fortfarande står orörda. Husen i Amsterdam som kommer att klara sig är de som lyckats få laglig status genom hyreskontrakt eller ägande.

De ockuperade husen är inte bara lösningar på enskildas bostadsproblem, utan de används även som cykelverkstäder, caféer, bokaffärer, för sportverksamhet och på andra kollektiva vis. Mitt intryck är att det ger den radikala vänstern självförtroende och självständighet att ha en struktur som tillfredsställer ens vardagliga behov, utom räckhåll för statlig kontroll eller kapitalistiska intressen.

Inget snack, bara verkstad

Den radikala vänstern är i Amsterdam väldigt praktiskt orienterad. En holländsk kompis, som tillbringat en del tid i Göteborg, sa till mig att han tyckte att skillnaden mellan den radikala vänstern i Amsterdam och det han såg i Göteborg är att inom den senare sker aktivismen i given ordning. Först teori, debattkvällar och studiecirklar, och om man verkligen har det under kontroll, då kan man ägna sig åt praktisk aktivism. Nästan som att det skulle vara fult att göra något praktiskt om man inte kan rabbla vackra teorier om varför man krossade det där fönstret eller försökte bygga upp en alternativ infrastruktur för vardagliga behov. Det är också min erfarenhet av Sverige, att den politiska allmänbildningen är väldigt akademiskt inriktad. Kanske har det att göra med att så många kamrater i Sverige började sitt politiska intresse i något parlamentariskt ungdomsförbund. Och kanske att det är så många jämförelsevis, som i Sverige någon gång har pluggat på universitetet, och att det i sin tur har påverkat den akademiska nivån inom den radikala vänstern. I Holland är det nästan tvärt om. Politiken utgår från det praktiska. Min kompis svarade avslutningsvis, efter att ha tänkt länge på frågan om han kunde komma med ett praktiskt exempel på vår analys, att det är en väldigt stor skillnad på att ha en diskussion i ett ockuperat hus och att ha den i en hyrd lokal.

I Holland har möjligheten att ockupera sin bostad varit många aktivisters första möte med radikal politik. Nästan varje söndag har man träffats runt 13-tiden för att tillsammans gå till det hus som ska ockuperas. De förberedelser och färdigheter som krävs för att först välja hus, mobilisera, planera och till sist bygga upp det sönderslagna huset, är väldigt praktiskt utbildande. Och det skapar en kultur av att hantera polis och att kunna bygga sin egen bostad - nästan alla holländska aktivister jag känner är typ låssmeder, rörmokare och hantverkare.

Men fokusen på bostäder har såklart sina nackdelar. När jag pratade med en kompis som varit aktiv i Amsterdam i många år, sa hon att hon ibland kan titta sig omkring under en aktion och tänka att det enda hon har gemensamt med merparten av människorna är att de ockuperar ett hus ihop. Att många bara vill ha en bostad eller tycker om atmosfären. Att om de skulle prata om mat, feminism eller andra viktiga ämnen så skulle de ha föga gemensamt. Hon berättade även att det för tio år sedan hände att det ockuperades fyra hus i veckan, men att det på djurrättsdemonstrationen några gator bort var nästan tomt. Men hon tycker att det har blivit bättre de senaste åren.

Fängelser för asylsökande

"No nations! No borders! Fuck deportations!", skriker vi till andra sidan kanalen, till det lokala fängelse som håller åttahundra papperslösa fängslade. Det är den årliga solidaritetsdemonstrationen på nyårsafton med cirka femtio personer på vår sida av kanalen som dansar, skålar och tänder ljus. Till skillnad från i Sverige, där jag har en känsla av att man fokuserar mer på asylsökande och hjälp med bostad, så går mycket av energin i Amsterdam åt till att kämpa mot de specialbyggda fängelserna för papperslösa. Där sitter människor utan rättgång i officiellt max nio månader, men ibland längre. Papperslösas rättigheter och aktivismen mot deportationerna är viktiga frågor som jag skulle säga är på agendan i Amsterdam.

Den slocknade feministiska lågan

Något som däremot inte är på agendan i Amsterdam är feminismen. När jag flyttade till Amsterdam blev jag chockad över hur okunniga och ointresserade folk var av detta. I min omgivning blev många provocerade av feminism. På sjuttioalet fanns en grupp som hette Dolle Mina, de var arga och ockuperade ett universitet där kvinnor nekades utbildning. De lyckades även slopa den lag som tidigare förbjöd kvinnor rätten att på pappret äga något om de var gifta. Dolle Minas framgång ansågs bland annat bero på att de var bra på att hantera media och på så vis skapa debatt.

Men sedan är det tomt i historieboken och i min omgivning berörs ämnet knappt. Jag har fått förklarat för mig att när Dolle Mina och den tidens feminister vann framgång i olika sakfrågor, då dog den feministiska lågan.

Idag är feminism ett skällsord och socialt är den radikala vänstern väldigt mansnormativ och macho. Man får omedelbart lägre status om man har för vana att ha på sig rosa och kjol under en aktion (vänners vittnesmål och egna observationer). Min erfarenhet är att de få feministiska infokvällar som jag tagit del av, handlar om sexism på distans. Sådant som alla kan komma överens om och peka på, på avstånd.

Men vågar man sig på att prata om maskulinitet och mäns privilegier... ojoj, då är man ute på både hal och ensam is. Ett seminarium som jag och några andra arrangerade för några månader sedan, om prostitution, var välbesökt men många blev också otroligt provocerade. Jag tror att de starka reaktionerna handlar om motståndet mot feminism i största allmänhet, det queera ställningstagandet till prostitution (som vi inte presenterade), men också den holländska kulturen i sig. Och här kommer vi till något som jag har tänkt på många gånger; varför feminism är ett skällsord i Amsterdam. Att göra en social djupdykning är otacksamt i den holländska kulturen, enligt mig, och det blir inte enklare om man lägger till det vanliga motståndet som feminismen möter. Holländsk kultur handlar väldigt mycket om principen att alla ska sköta sitt. Det är ett överbefolkat land med ett uppenbart dåligt förflutet (kolonialism). Man ska vara normal, hålla käften och absolut inte lägga sig i andras bestyr. Kanske stämmer min beskrivning allra bäst in på hamnstaden Amsterdam. Amsterdam har ju ett rykte om sig att vara liberalt, tillåtande och öppet. I praktiken betyder det att horder av män, i alla åldrar och samhällsklasser, vallfärdar till Amsterdam. I hamnstaden betyder liberal att tillåta allt så länge det inte handlar om en själv. Och för att stå ut med dessa pruttfulla män som går runt i gäng och vrålar (gärna med likadana fotbollströjor) så orkar man kanske inte med feminismen så som jag känner den i Sverige. Att försöka strunta i den blir som en slags försvarsmekanism. Men såklart finns det systrar i den radikala vänstern som kanske inte kallar sig feminister, men som likväl står på sig i alla väder och inte accepterar sexistisk skit. De tar plats socialt och bryter alla slags könsnormer, men jag ser inte att det sker kollektivt och med ett medvetet systerskap!

Tråkigt nog har också ockupationerna tagit uppmärksamheten från många andra politiska frågor. Och då kommer ju feminismen sist på prioriteringslistan i vanlig historisk ordning.

Det Anarkistiska Biblioteket

Kajsa Philipsson
Kraakers
2012

Tidningen Brand #4 2012

www.anarkistiskabiblioteket.se